

דבי ר' ינאי אמרי גדר מותר לזרוע בו כל מיני תורכבינה עכ"ל עיי"ש במראה הפנים.

ושוב אין להרהר למה לא תועיל אינה עומדת ברוח מצויה וכדומה, שכל תקנות חכמים כך הן ולא נתנו דבריהם לשעורים. שהלא אם ישבו נשים ואנשים סמוכים ממש משני צדדים של מחיצה שאינה מבדלת רשות יש להסתפק האם נקראים מעורבים או לבדיהם לענין איסור הכתוב, ולכן אפילו כשיושבים מרוחקים אלה מן אלה לא פלוג אלא בענין מחיצה כשרה דוקא. בברכת כתיבה וחתימה טובה.

יהודה הרצל הנקין

רב אזורי

מרוחקים מאלה בלא הבדלה נוספת וכמו שהוכחתי למעלה, הרי דבר זה צריך שעור מהו מעורב ומהו מרוחק ולכן הבדילו רשויות שאז בודאי אינם מעורבים, כמו שהבאתי מדברי הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת ממסכת נגעים פרק י"ג, וכמו שיש שעורים להרחקת כלאים אבל אם יש שם מחיצת י' טפחים מותר לנטוע סמוך לגדר כמו שאמרו במסכת כלאים פרק ב' משנה ח'. ועיין מה שכתב ברמב"ם ובשלחן ערוך יורה דעה סימן רצ"ז סעיף כ"ב הטעם מפני שנראים מובדלים, ונראה שקאי על השאר בור וניר וכו' אבל גדר מבדילה אפילו אינה נראית, כמו שאמרו בירושלמי שם שתי שדות זו על גבי זו וכו'.

סימן ד

נשים בודדות בעזרת גברים בבית הכנסת

כ"ה, אדר תשל"ח

ובשו"ת מהר"ם ב"ב סימן ק"ח כתב שבעיר שכולה כהנים כהן קורא פעמיים ושוב יקראו נשים וכו' ונהי וכו' אמרו חכמים לא תקרא אשה בתורה מפני כבוד הצבור היכא דלא אפשר ידחה כבוד הצבור מפני פגם הכהנים הקוראים שלא יאמרו בני גרושות הם עכ"ל, והובא במרדכי למסכת גיטין סימן ת"ד וברבנו ירוחם נתיב ב' ובבית יוסף באורח חיים סימן קל"ה, ואם היה איסור לאשה להיות שם לא היה מתיר. ובשלחן ערוך סימן קל"ה סעיף י"ב פסק שבעיר שכולה כהנים כיון שכולם יודעים ליכא פגם ויעלה כהן אחר כהן כדעת שו"ת הרשב"א חלק א' סימן י"ג ותשל"ג, אבל בעיקר הדין של נשים עולות מודה.

וכן בהגהות יעב"ץ במגילה כתב שנשים עולות לתורה היכא דלא אפשר כגון שאין שבעה גברים היודעים לקרוא ויש אשה בקיאה דלא סגי בלא דידה, ומה שאמרו אשה לא תקרא בתורה הוא כשיש גברים הבקיאים, ובחסדי דוד לתוספתא מגילה פרק ג' הלכה ה' כתב בסתם שכיון שמעיקר הדין נשים עולות לכן בדיעבד אם עלתה לא תרד. ויש לדקדק ותחילה בריעב"ץ, הלא אמרו בתוספתא שם הלכה ו' בית כנסת שאין להם מי שיקרא אלא אחד עומד וקורא ויושב

נשאלתי מרב אחד אודות בית כנסת שיש בו עזרת נשים כשרה בעליה אבל למטה בעזרת הגברים יש גם ספסל לנשים זקנות שאינן יכולות לעלות במדרגות, האם מותר לעשות כן והאם מותר להתפלל שם. ועיין בספר קדושת בית הכנסת בפסק הדין הלועזי שבבית הכנסת שבעיר מוגנט קלמנס שעליו נכתב הספר היה ספסל כזה, והרבנים שכתבו שם לא הזכירו הדבר כלל בדבריהם ואפשר שלא ידעו עליו. לע"ד אסור לעשות כן אבל בדיעבד ובאופן ארעי אין נשים בודדות פוסלות התפלה. ומעשים כמה פעמים בבית שאן בבתי כנסת שלא היו בהם עזרות נשים כיון שהנשים לא נהגו לבוא לבית הכנסת, ונכנסה אשה אחת או שתיים וישבה מהצד ואי אפשר היה לגרום שתצא או שהיינו באמצע התפלה והתרתיה להמשיך להתפלל.

ובלמד ממסכת מגילה דף כ"ג עמוד א', תנו רבנן הכל עולין למגין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד צבור עכ"ל ומשמע שאין איסור אחר במה שתעלה לבימה.

שהלא אמרו אשה לא תקרא בתורה ולא אמרו אשה לא תעלה לתורה שתלוי בקריאתה והרי אינה קוראת, ואם מצד הברכה ליכא גנאי שהכל יודעים לברך. אבל מנהג ישראל תורה שלא תעלה, ועוד כיון שנעשו עליות נשים פתח למתבוללים לכן אפילו אם עלתה תרד ואפילו למפטיר.

מכל מקום בעצם הימצאות אשה בבית הכנסת מוכח שאין איסור, ומהר"ם הביא דברי רבנו שמחה שלא רק למנין שבעה היתה עולה אלא גם למנין שלושה ואם כן היתה מברכת וכדעת תוספות במסכת ערובין דף צ"ו ורבנו שמואל מפלייש בהלכות פסחים שבאור זרוע, והיא אומרת ברכו את ה' המבורך והוי דבר שבקדושה. ואין לאמר שהיו מביאים ספר תורה לעזרת נשים שתקרא משם או שלא תעלה אשה לתורה אלא היכא שהבימה מחלקת רשות לעצמה משאר בית הכנסת, ושאר דיחוקים.

והנה עיקר סדור עזרת גברים ועזרת נשים לקות מבית המקדש, ובמסכת קדושין דף ג"ב אמר רבי יהודה וכי אשה בעזרה מגין ועיי"ש ברש"י ובתוספות. ובספר שער המלך בהלכות בית הבחירה פרש שלדעת רש"י לא משכחת צורך לנשים להיות בעזרת ישראל, ונראה לפי זה שלכן לא תנן במסכת כלים פרק ראשון שמקודשת מעזרת נשים עזרת ישראל שנשים אינן נכנסות לשם אלא לצורך, כיון שאין צורך כזה, ואם להכנס שלא לצורך שאסורות כמו ישראל בעזרת כהנים עיי"ש זה לא היה צריך להשמיענו לדעת רש"י. והתוספות פליגי עליו בתרתי חדא שיש ונכנסות לצורך ועוד שמותרות גם כשלא לצורך עיי"ש, ופרוש זה מוכרח בדברי התוספות שכתבו וכי אשה להתקדש בעזרה מגין הלא אין רגילות שתכנס לשם כדי להתקדש וכו' עכ"ל ולא כתבו שאסורה להכנס להתקדש כיון שאינו לצורך. ולפי זה מה שחלקו על רש"י וכתבו דלא אשכחן בשום דוכתא דנשים אסורות להכנס לעזרה עכ"ל פרושו אפילו שלא לצורך.

וכן כתב בתוספות הרא"ש בשם רבנו תם שנשים מותרות אפילו שלא לצורך, אבל כתב שם שלרש"י כמו שאין ישראל נכנס לעזרת כהנים אלא לצורך ה"ה אשה נמי לעזרת ישראל עכ"ל, ולפי זה גם רש"י מודה שנשים נכנסות לשם לצורך

עומד וקורא ויושב אפילו שבעה פעמים עכ"ל והובא בשלחן ערוך סימן קמ"ג סעיף ה', ואם כן כיון שיש מקצת גברים למה לא יעלה אחד מהם כמה פעמים, ולא ידחה כבוד הצבור להעלות אשה. ולע"ד לפי מה שכתב הב"ח בסוף סימן קמ"ג שלא התירו לאחד לקרוא כמה פעמים אלא מפני הדוחק, ונראה שהטעם הוא מפני שגנאי לצבור שנראה שאין גברים היודעים לקרוא ומפני כן אחד קורא כמה פעמים, והוא נמי הטעם שאשה לא תקרא בצבור לע"ד שנראה שאין גברים היודעים לקרוא ומפני כן הביאו אשה, ולכן כשבאמת אין שבעה גברים היודעים לקרוא על כרחך נדחה כבוד הצבור ובין אם תעלה אשה בין אם יקרא עולה אחד כמה פעמים היינו הך, והעמידוהו על הדין שהכל עולין למנין שבעה ואפילו אשה והוא עדיף לשמור תקנת חכמים של ז' קרואים. ומדויק מה שאמרו אשה לא תקרא בתורה עכ"ל שהגנאי תלוי בקריאתה ולא בעלייתה, אבל מכאן שאם יש שבעה גברים היודעים לקרוא גם אם עלתה תרד, שכיון שלא התחילה לקרוא עדיין לא נדחה כבוד הצבור והוי לכתחילה ושלא כחסדי דוד. ואולם הביא מן התוספתא אין מביאין את האשה לקרוא ברבים עכ"ל וכן הנוסח באור זרוע שלא כהגהות הגר"א, הא אם עלתה בעצמה מותר, ויש לפרש שכיון שלא קראו לה לעלות אינו נראה כאילו אין גברים היודעים לקרוא ושהוצרכו להעלות אשה שהלא עלתה מעצמה וליכא גנאי לצבור. אבל אינו ראייה לע"ד, כי אסור לה לעלות מעצמה כשלחן ערוך אורח חיים סימן קל"ט סעיף ד' וגם הוא מהתוספתא, ואם כן לשון אין מביאים את האשה קושטא קאמר ואפשר שלשון מביאים הוא מפני שצריכה לבוא מעזרת נשים או מחוץ לבית הכנסת, ואינו ראייה לאם עלתה מעצמה.

וכל זה למנהג הגמרא והשלחן ערוך שהעולה קורא לעצמו, ובימי מהר"ם היה קורא אחר החזן ומנהג כשרים היום לקרוא על כל פנים בלחש. אבל לפי המנהג שאחד קורא לכולם והמברך אינו קורא כלל נתבטל דינה של התוספתא שאחד יקרא כמה פעמים כמו שכתבו האחרונים, והגמ"ז וזלה"ה פירש אדרבה שהכל היום הוא לפי דין התוספתא כיון שהחזן קורא שבע פעמים ועיין בספר עדות לישראל סימן ס"ז. וכן נתבטל ענין כבוד הצבור לגבי עלית נשים, שכיון שאינה קוראת בעצמה ליכא גנאי לצבור

למאירי שדעת רש"י היא כדעת הרמב"ם בזה, ומכל מקום גם הוא דחה דבריו ופסק כתוספות עיי"ש. ועוד יש להביא ראיה ממה שאמרו בתוספתא כלים פרק א' הלכה ט' הכל נכנסין לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה מצוה בכהנים אין כהנים נכנסים לויים אין לויים נכנסים ישראלים וכו' עכ"ל ואם איתא שעוד מעלה מדאורייתא ליתני מצוה בגברים אין גברים נכנסות נשים, שהלא הן שייכות בבנין ותקון כמו שכתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה פרק א' הלכה י"ב, אף על פי שהוא מצות עשה שהזמן גרמא ועיין בצפנת פענח על חומש שמות פרק ל"ה פסוק כ"ב וכ"ג.

ובספר ענפי אר"ז בערך אין אשה בעזרה חידש שלרש"י כיון שאין רגילות לנשים להכנס לעזרה נעשה מזה איסור דאורייתא, והביא ראיה ממסכת זבחים דף י"ד עמוד א' במודה רבי שמעון שבחטאות הפנימיות מחשבה פוסלת בהולכת הדם מחוץ לתוך ההיכל כיון שאי אפשר לבטלה, ופרש"י לא אורח ארעא לשחוט בהיכל עכ"ל ומשמע שמעיקר הדין מותר, ואם כן אף שמעיקר הדין מותר לשחוט בהיכל לדעת רש"י מכל מקום כיון דלא אורח ארעא לעשות כן יוצא מזה איסור דאורייתא שמחשבה פוסלת בהולכה וחייב כרת באכילת פיגול, והוא הדין שאסור לאשה להכנס לעזרה מדאורייתא כיון שאינן רגילות. ואינו מוכרח לע"ד שהלא גם התוספות במסכת זבחים דף ס"ג עמוד א' בדבור המתחיל בויכין העתיקו דברי רש"י שלא אורח ארעא לשחוט בהיכל ולכן מחשבה פוסלת בהולכה והם במסכת קדושין סוברים שאשה מותרת בעזרה אפילו שלא לצורך, ולכן על כרחך אין ענין זה לזה, ולפי פרוש הרא"ש שגם רש"י מודה שנכנסות לצורך יש לחלק בין שחיטה בהיכל שאינה אורח ארעא לכולי עלמא לבין נשים שיש נכנסות ויש שאינן נכנסות, וזהו שבמסכת קדושין לא כתב רש"י לשון לאו אורח ארעא אלא רק לשון שאין נשים נכנסות לשם עכ"ל. ובשחיטה בהיכל עצמה שאינה אסורה מדאורייתא לפרש"י אף על פי כן תפסול מחשבה בהולכה כיון שאסור לבטל המנהג, והוא גדר פיגול ויש להאריך ואכ"מ. עוד שם בספר ענפי אר"ז כתב בשם הראב"ד בסוף מסכת תמיד בשם ספר המקצועות שביש נדה בחדר תפלת ש"ץ תועבה ואין נ"כ והברכות נהפכות לקללות עכ"ל,

ומחלוקת רש"י ורבנו תם היא רק בחדא האם מותרות גם שלא לצורך. ומוכרח כן לדעת רש"י שלא תקשה עליו תוספתא ערכין פרק ב' הלכה א' לא נראית אשה בעזרה אלא בשעת קרבנה בלבד עכ"ל הרי שנכנסה לצורך, וכן מה שאמרו במסכת נדה דף ו' עמוד ב' מעשה בשפחתו של רבן גמליאל שהיתה אופה ככרות של תרומה עכ"ל ופרשו שהיו ככרות של לחמי תודה ואלה אינם נאפים אלא בעזרה, אתי כפשוטו גם לפרש"י, שכיון שהאפיה היא לצורך הותרה להכנס ושלא כברכת הזבח וצאן קדושים בסוף פרק ו' במנחות עיי"ש.

ושלא כהמאירי בקדושין שם שכתב שלגדולי הרבנים מאחר שאין מחוסר כפורים נכנס לשם כל שכן נשים עכ"ל שלפי זה אסורות להכנס בכל ענין. ואינו מובן הכל שכן ממחוסר כפורים, וצריך לאמר שסובר המאירי שדעת רש"י היא כשיטת הרמב"ם בהלכות ביאת המקדש פרק ג' הלכה ט' שמחוסר כפורים בעזרה אינו אפילו בלאו ועיין בכסף משנה שם סוף דברי מהר"י קולון, ולכן שייך בו הכל שכן לאשה. ועדיין אינו מובן הכל שכן אם לא שסובר המאירי בדעת רש"י שנשים אסורות בעזרת ישראל מדאורייתא, וקשה מנין לו כן, וגם עיין בפרש"י על התורה סוף פרשת בהעלתך שמרים היתה בחצר אהל מועד והוא מחנה שכינה ומקביל לעזרה עיין באלהיהו רבא במסכת כלים פרק א' משנה ט'. אבל הנה לדעת הרמב"ם ישראל אסור בעזרת כהנים שלא לצורך מדאורייתא ושלא כשאר ראשונים שאיסורו מדרבנן ועיין במסכת כלים שם בר"ב ותוספות יו"ט ובמשנת רב יוסף בסוף המשניות. לכן נראה שדעת המאירי היא שהוא הדין נשים אסורות בעזרת ישראל שלא לצורך מדאורייתא לדעת רש"י, והכל שכן ממחוסר כפורים הוא רק באינו לצורך אבל גם המאירי מידה שלדעת רש"י נשים מותרות להכנס לצורך וכמו שפירש הרא"ש, ולכן לא תקשה ממרים שנכנסה לצורך לפי צווי השכינה וכן התוספתא בזבים. ואף על פי שלא מצאנו בדברי הרמב"ם שנשים אסורות בעזרת ישראל, מכל מקום כיון שלפרש"י דין נשים לגבי עזרת ישראל כדין ישראל לגבי עזרת כהנים לכן כמו שישאל אסור הלאה שלא לצורך מדאורייתא לדעת הרמב"ם הוא הדין שאשה שלא לצורך אסורה מדאורייתא לדעת רש"י. אבל סוף סוף קשה מנין

היה צריך לאמר והמחמיר יתברך וגם פלא שיכתוב כן על דברי ספר המקצועות שיש לייחד בית לאשתו נדה שלא תצא משם, ולע"ד כוונתו היא למה שסיים שם לפרוש מאשתו סמוך לווסתה עיי"ש.

וכיון שגם לרש"י נשים נכנסות לצורך, לכן בין לרש"י בין לתוספות נכנסות לבית הכנסת לקרוא בתורה. ולכן לא תקשה על מהר"ם עצמו בספר תשב"ץ סימן שצ"ז בענין שלא תכנס אשה לבית הכנסת להיות סנדקית שכתב דלאו אורחא להכנס אשה מקושטת בין האנשים ובפני השכינה וכי האי גוונא פרכינן בפ' האיש מקדש אשה בעזרה מגין פן יתגרו בה פרחי כהונה עכ"ל ועוד כתב וכי בחנם היתה עזרת נשים לבד עכ"ל, ומשמע שסובר כפרש"י שאסור לאשה להכנס שלא לצורך ומכל מקום בעיר שכולה כהנים כתב שתקראנה נשים ששם הוי לצורך. אבל אשה הנכנסת שלא לצורך לאו שפיר קאעבדא ועבירה בידה לשיטת רש"י ומהר"ם, ומכל מקום לא מצאנו שפוסלת העבודה או התפלה וזהו מה שהתירתי להמשיך להתפלל בדיעבד כשנכנסה באופן ארעי.

וכל שכן לפי שיטת התוספות שמותרת להכנס אפילו שלא לצורך וכן דעת תוספות רי"ד והמאירי, ועיין במהרי"ל בהלכות מילה שהביא שם מדברי מהר"ם לגבי סנדקית שאסורה משום פריצות שתלך אשה בין אנשים עכ"ל ולא הביא טעם אשה בעזרה מגין ועיין ברמ"א ביורה דעה סימן קס"ה סעיף י"א. ומה שבתוספתא ערכין פרק ב' אמרו מעולם לא נראית אשה בעזרה אלא בשעת קרבנה בלבד עכ"ל והלא לדעת התוספות משכחן נשים שם גם שלא לצורך עבודה, יש לאמר שמדבר שם במה ששכיח ואשה בעזרה שלא לצורך אינה שכיחה, ולשון מעולם לאו דוקא וכן רבות. וראיה ממה שאמרו שם ולא נראה קטן בעזרה אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר עכ"ל, ובמסכת ערכין דף י"ג עמוד ב' פרשוהו במשנה אין קטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר עכ"ל ומשמע שאם שלא לצורך עבודה היה נכנס ואם כן התוספתא לאו דוקא לגבי קטן והוא הדין לגבי אשה. ועוד יש לפרש שמעולם לא נמצא צורך לאשה להיות בעזרה אלא בשעת קרבנה. ובירושלמי במסכת מעשר שני פרק ה' הלכה ג' סבר רבי אלעזר בן עזריה שהפסוק ואכלתם אותו בכל מקום פרושו שכהנים

ולא דק כי בראב"ד אינו מדבר בשליח צבור אלא בכהן. ובהשמטות שבסוף הספר סימן כ"ה באר שיש טעם לאסור נשים בעזרת גברים לדברי ספר המקצועות כיון שאולי יהיו שם כהנים ויאסרו לישא כפיהם כיון שאסורים באהל שנדה שם כמו באהל המת, אבל לא הבנתי מה הרויח בזה, כי ברוב בתי הכנסת בארצו אף אם תהיה אשה בעזרת נשים כדין ולא בעזרת גברים נחשבת כבאהל אחד עם הכהן.

ובעיקר דברי ספר המקצועות יש לדייק, לולא שהראב"ד הסביר טעמו שנדה מטמאה באהל כמו מת, כי זה לשון ספר המקצועות היכא דאיתא נדה בביתא דכהן אסור ליה למיסק לדוכן כל אימת דאיתא בנדתה דחייש דלמא נגע במידי דנגעה היא ואתו לאטמויי שאמר רב יודן כהן שנושא את כפיו ואמו או אשתו או בתו טמאה ונכנס הוא באותו בית שנדה לשם הרי תפלתו על ישראל תועבה וכו' וכי היכי דאסור ליה לכהן למעייל לביתיה שמונח ביה מת כך אסור ליה למיעל לביתא דאיתא נדה בגווה ואי אייחד לה אדרונה ולא נפקיה מינה כל ימי נדותה שפיר דמי עכ"ל. וקשה רישא לסיפא כי ברישא החשש הוא מטעם שמא יגע הוא במה שנגעה היא ובסיפא כתב שאסור להכנס ומשמע אפילו שלא יגע אלא מטעם אהל, ובספר מחזיק ברכה סימן קכ"ח אות י' נראה שהרגיש בזה עיי"ש. ועוד יש לדייק שאם משום אהל על המת מאי איריא אשתו ובתו ואמו שהזכיר ברישא, הלא כל נדה אסורה. ונראה לי שעיקר האיסור גם לספר המקצועות הוא טומאה דאורייתא של נגיעה במשכב ומושב הנדה שהם אבות הטומאה, ולשון דלמא נגע במידי דנגעה היא הוא לאו דוקא אלא במשכב או מושב שלה, ולכן אסור להכנס לבית שקרובתו שם נדה שכיון שרגיל אצלה ורגיל שם לא משכח דלא מיטמא ולכן מדרבנן עשוהו כאהל המת שאסור להכנס כלל. אבל בשאר נשים ובתים לא גזרו כיון שכניסתו ארעית ויכול להזהר, וממילא בבית הכנסת גם אם נכנסת לעזרת גברים לא גזרו דלא שכיח שיטמא כהן שם במשכב ומושב שלה. ולהלכה כבר כתב הראב"ד שאינו אלא בזמן שמברכים בשם המפורש ובספר מחזיק ברכה הביא ראייה לזה מן התנחומא, וכן הפרי חדש כתב שדברי ספר המקצועות אינם עיקר לדינא ועיין בשו"ת חתם סופר חלק אורח חיים סימן כ"ג. ויש לדייק גם במה שסיים הראב"ד והמחמיר מתברך, כי

שם שכתוב משפחת בית לוי לבד ופרש רש"י הכהנים והלויים עכ"ל והרד"ק על הכתוב משפחות משפחות כתב שאלה המשפחות הנזכרות כמו נתן ושמעי יהיו גדולות וידועות באותו הזמן וכו' ומה שאמר ונשיהם לבד וכו' שתתיחדנה לבדן לספוד כמנהגן עכ"ל ושלא כשור"ת חתם סופר חלק חושן משפט בהשמטות סימן ק"צ עיי"ש.

שוב ספר לי אותו הרב על בית דין בארץ אחת שהתיר לקהילה אחת להתפלל באולם מושכר לשבתות אנשים בצד אחד ונשים בצד שני בלי מחיצה כיון שאינו אלא בית כנסת ארעי. וישתכח דבר זה, ואטו שמחת בית השואבה לא היתה ארעית, ולפי סברתם בבית כנסת שאינו קבוע לא יחול חיוב מורא מקדש ואיסור שיחה בטלה ושאר איסורים בהפסקות שבתפלה, אלא לא חלקו חכמים בזה בין ארעי לקבוע אלא שבארעי שלא במועדי התפלה אין שב דין בית כנסת, אבל בשעת התפלה פשיטא שחלים שם כל חיובי בית כנסת ואסור להתפלל שם בלא מחיצה. ולע"ד יש שני תנאים להצריך מחיצה, א' שגם הנשים והאנשים מתכוונים לאותה תפלה וב' שאותו מקום מיוחד לתפלה לכל הפחות באותו רגע, וכן היה בהספד שבזכריה שכולם התאספו להספד ופשוט שלא היה שם ענין אחר באותה שעה, וכשאינן לתנאים האלה אין צורך במחיצה. ובאולמי חתונות ושאר מקומות כשנמצאים שם צבור נשים וגברים ומתאסף מנין גברים בפניה אחת אף על פי שיש הרבה נשים באולם מותר בלי מחיצה, שכיון שאין הנשים מתכוונות להצטרף וגם כיון שבאותה שעה אין האולם מיוחד לתפלה אין לו דין בית כנסת כלל, וכן המנהג.

יהודה הרצל הנקין
רב אזורי

אוכלים מעשר בכל מקום בעזרה ואמר לו רבי יהושע בן חנניה והא כתיב אתם ובתיכם ואשה גכנסת לעזרה עכ"ל בתמיה, וכתב בגליון הש"ס וציון ירושלמי שהוא ראייה לפרש"י וקושיא לתוספות, ולע"ד אינו קשה, כי בקדושין פרוש התוספות וכי אשה רגילות בעזרה מנין והוא הדין כאן יפרשו וכי נשים רגילות להכנס לעזרה, והלא אם אתם ובתיכם קאי על כהנים אם כן משכחן נשי כהנים שם כל שעה וזה בודאי אינו. ובמאירי במסכת קדושין הביא ראייה לתוספות ממה שאמרו בגמרא דחקה ונכנסה עכ"ל ולא עברה ונכנסה.

אבל לקבוע ספסל לנשים זקנות בעזרת גברים בבית הכנסת לע"ד אסור לעשות כן, כי לא היו נשים רגילות בעזרה וכל שכן לא קבועות ושייד אשה בעזרה מנין בין לרש"י בין לתוספות והוא הדין לבית הכנסת. ואם אינן יכולות לעלות במדרגות לעזרת נשים, אם באקראי כבר כתבתי להתיר וגם זה תלוי במקום ואין להורות דבר התמוה ברבים, אבל אם באות תדיר צריך לבנות להן מחיצה מסביב הספסל. ובשור"ת תשובה מאהבה חלק ב' סימן רכ"ט כתב שאסור להכניס כל גקבה לעזרת גברים ואפילו תינוקת, והוא על פי הסוד ואין המנהג כן אבל אפשר שלא נהגו אלא באקראי אבל לקבוע אשה בעזרה אסור בין תינוקת בין זקנה.

ואם תהיינה שם מנין נשים בספסל אזי אסור גם מקרא דזכריה וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד וגו' עכ"ל, ועיין במסכת סוכה דף נ"ב עמוד א' שלכן בנו גוזזטרא בשמחת בית השואבה כיון שהיה שם צבור נשים וצבור גברים. ולשון משפחת בית דוד לבד וגו' אינו מדבר על כל איש ואשתו לבדם אלא ככל משפחה ובית בתנ"ך שהם צבור קרובים ביחד, וכן פרוש